

Grāmatas vērtība nezudīs arī sociālo platformu laikmetā

Šogad divdesmit gadu jubileju svin Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds.
Uz **Māra Zandera** jautājumiem atbild apgāda galvenā redaktore **Ieva Zarāne**.

Izdevniecības augstskolu sastāvā vai paspārnē, jo īpaši Rietumos, ir diezgan pierastas. Tajā pašā laikā Latvijā objektīvi augstskolām ir mazāka finansiālā rosība un, atvainojos par tiešumu, mazāks publicējamo tekstu apjoms. Līdz ar to funkcionēt kā nelielas valsts augstskolas apgādam ir, man šķiet, ļoti delikāta padarīšana. Tomēr nu jau divdesmit gadu garumā tā notiek. Tātad apgādam ir pietiekami skaidri mērķi un izdzīvošanas taktika? Varu formulēt citādi: akadēmisko tekstu apgādam taču nevar piemērot kritērijus (rentabilitāte, nosaukumu skaits utt.), kādus pielieto “parastai” izdevniecībai, vai ne tā?

Akadēmisku tekstu izdevniecība noteikti ir atkarīga no atbalsta mehānismiem, finansējuma avotiem, jo izdotā literatūra, pirmkārt, paģēr vairāk darba salīdzinājumā, piemēram, ar romānu, jo akadēmiskas literatūras redaktors palīdz autoram sakārtot manuskriptā ne tikai gramatiku un valodas stilu, bet arī visa darba struktūru, pārbauda faktu un datu atbilstību (savu iespēju robežās), terminoloģijas lietojumu, citvalodas personvārdu atveidi un institūciju nosaukumu rakstību, bibliogrāfisko ierakstu konsekventu atspoguļojumu,

kā arī bieži vien palīdz autoram veidot pielikumus (personvārdu, saīsinājumu sarakstus u. c.). Tāpat datorgrafisks maketētājs ne tikai apstrādā autora iesniegto tekstu un attēlus, bet arī vienotā stilā sagatavo informatīvas shēmas, grafikus, kartoshēmas u. tml., turklāt jau pats akadēmiskā darba dizains savā sarežģītībā nav salīdzināms, piemēram, ar romāna noformējumu. Otrkārt, akadēmiska apgāda izdotā literatūra interesē salīdzinoši nelielu skaitu lasītāju vai šo tekstu izmantotāju. Tāpēc arī tirāžas nav lielas, bet pašizmaksa gan ir liela. (Brīžam gan vērojams paradokss, ka dažāda laba romāniņa cena veikalā ir pat lielāka par monogrāfiska izdevuma cenu.) Rezumējot – apgāds reprezentē universitāti un ar savu darbību cenšas īstenot mūsu kopīgo misiju, turot augstā godā LU vīziju un vērtības, un 20 gadu ilgā mūsu veiksmīgā darbība liecina, ka universitāte to saprot un novērtē, tāpēc arī atbalsta.

Divdesmit gadi – tas tomēr ir diezgan daudz Latvijas kontekstā. Vai ir kādas pieminēšanas vērtas pārmaiņas, lūzuma punkti, vienkārši nozīmīgi punkti apgāda darbā?

Pieminēšanas vērti punkti noteikti ir. Minēšu dažus. Vispirms jau pats

LU Akadēmiskā apgāda izveidošanas fakts. 2003. gadā daļā LU vadības bija nobriedusi apjausma par savas kvalitatīvas izdevniecības nepieciešamību. Pēc LU Attīstības un plānošanas departamenta vadītājas Daces Gertneres aicinājuma un ar tā laika prorektora Indriķa Muižnieka un administratīvā direktora Jāņa Stoņa atbalstu darbam Latvijas Universitātē par projekta vadītāju tika uzaicināta izdevējdarbībā pieredzējusi Anna Šmite. Viņa drīz vien sapulcināja profesionālu, lietpratīgu darbinieku komandu un sāka darbu. Oficiālais Latvijas Universitātes Akadēmiskā apgāda dibināšanas datums ir 2004. gada 1. jūlijs. Vēl svarīgs ir kolektīvs. Liela daļa darbinieku LU Akadēmiskajā apgādā strādājuši ilgstoši. No pašreizējiem vienpadsmit cilvēkiem septiņiem darba stāžs LU Akadēmiskajā apgādā ir vairāk par 10 gadiem. Tas liecina par stabilu, darbospējīgu komandu, par profesionālu un labvēlīgu darba vidi. Vēl viens punkts – pirmais Zelta ābols. 2011. gadā LU Akadēmiskā apgāda izdevums grāmatu mākslas konkursā “Zelta ābele” zinātnisko grāmatu kategorijā ieguva Gada balvu – “Zelta ābolu” (profesora Valda Segliņa grāmata “Senās Ēģiptes rakstu dārgumi”, māksliniece – Baiba Lazdiņa, ilustrētāji – Paula Pelše, Aigars Kokins). Tā bija mūsu pirmā

Galvenā redaktore Ieva Zarāne Harija Tumana grāmatas "Antīkie tēli Rīgas ielās" atvēršanas svētkos

“ *Apgāds reprezentē universitāti un ar savu darbību cenšas īstenot mūsu kopīgo misiju, turot augstā godā LU vīziju un vērtības, un 20 gadu ilgā mūsu veiksmīgā darbība liecina, ka universitāte to saprot un novērtē, tāpēc arī atbalsta*

profesionālā atzinība valsts līmenī. Līdz tam mūsu izdevumi ir bijuši nominēti, bet tieši šis bija brīdis, kad apjautām – mēs varam ļoti daudz ko un kvalitatīvi paveikt, ja uzticamies saviem profesionālajiem kolēģiem un darbojamies komandā! Nu jau apgādam ir bijušas daudzas nominācijas un arī zelta āboli.

No malas raugoties, akadēmiskie teksti ir īpaši specifiski – maz vai valstī vispār nelietotu valodu alfabēti, visādas formulas. Kā jūs praktiski tiekat ar to galā?

Tiekam galā, tikai nepārtraukti paši augot! Itin bieži sastopamies ar kaut ko jaunu – gan tekstos, gan

dizaina risinājumos, gan komunikācijā. Un arvien kaut kas pārsteidz nesagatavotus. Katru dienu var mācīties pētīt, studējot, ieklausoties, mēģinot, atkārtojot, nostiprinot, atkal pētīt un studējot. Galvenais ir GRIBĒT tikt galā ar problēmu (psihologi gan iesaka teikt – izaicinājumu). Mīlzu nozīme dažādu situāciju risināšanā ir komunikācijai – vienkāršai un saturīgai sarunai gan ar autoriem, gan savā starpā, gan ar citiem LU kolēģiem. Un jāatzīst – mums vēl ir kur augt.

Apgāds sācis praktizēt tiešsaistes izdevumus. Arī Latvijas Nacionālās bibliotēkas katalogā arvien biežāk redz kategoriju “e-resurss”. Kāds ir viedoklis par attiecībām starp

tradicionālo, drukāto tekstu un e-resursu? Varu iedomāties, ka e-resurss ir lētāks un varbūt arī operatīvāks, bet atteikties no drukātā formāta arī būtu skumji.

Gan drukātam tekstam, gan e-resursam ir nozīme, pastāvēs abi. E-resurss ir izdevīgāks praktiskai izmantošanai, uzziņai, lai ātri atrastu konkrētā brīdī noderīgu informāciju, lai mācītos, studētu, lai ātri izplatītu savas zināšanas tālāk. Drukāts teksts cilvēku uzrunā vairāk personiski un emocionāli, nesteidzīgi. Grāmata – tās smagums, vāka un iekšlapu dizains, lappušu šķiršana, papīra sajūta pirkstos, pat smarža... Negribētos šīs sajūtas zaudēt... Zinātniskā literatūra, visticamāk, arvien vairāk būs kā elektronisks resurss, bet ceru, ka drukāto grāmatu vienību skaits nemazināsies un ka akadēmiskajās aprindās nekad vairs neapstāties pie tā, ka drukāto grāmatu vienību skaits un saturiski bagātīgas grāmatas. Tādas grāmatas var reprezentēt pašu universitāti, liecināt par tās vērtībām, līdzīgi kā bagātīgs grāmatkapis kāda cilvēka mājās.

Stāstījumu par LU Akadēmisko apgādu turpina apgāda direktore AIJA ROZENŠTEINE.

“Saskarē ar Latvijas Universitātes grāmatniecību pirmo reizi nonācu 2009. gadā, kad profesores Vitas Zelčes vadībā tapa izdevums “Latvijas Universitāte 90 gados. Dzīve”, biju šā projekta koordinatore, un kopš tā laika esmu mērķtiecīgi iesaistījies izdevējdarbības procesā,” nu jau pasenus notikumus atceras Aija Rozenšteine. “Pirmo profesionālo pieredzi guvu, strādājot apgādā “Mansards”. 2016. gada nogalē sāku darbu LU Akadēmiskajā apgādā. Šo varu droši saukt par savu sapņu darbu, jo jau bērnībā teicu, ka izdošu grāmatas. Akadēmiskā literatūra mani īpaši interesēja, bet sākumā tikai kā autori, veidojot zinātniskās publikācijas. Vissirsnīgāko pateicību saku profesorei Vitai Zelčei un izcilajai redaktorei Ievai Jansonei, jo viņas mani ieinteresēja un deva stingru pamatu darbā ar akadēmisko literatūru.”

“Akadēmiskas izdevniecības vadīšana paģēr dažādas prasmes, arī spēju izveidot un vadīt savdabīgu kolektīvu,” Aija Rozenšteine turpina. “Mūsu darba specifika – ļoti stingri termiņi un blīvs darbu grafiks, kā arī sarežģīti manuskripti. Ne vienmēr varu pasargāt redaktoros un maketētājus no steigas radītā stresa, bet tas ir viens no lielākajiem izaicinājumiem, jo gada laikā mierīgas ir tikai dažas nedēļas. Jāstrādā ātri un – vēl svarīgāk – kvalitatīvi. Katram ir savas stiprās puses un īpašās prasmes, un panākumus lielā mērā nodrošina veiksmīga redaktora un maketētāja izvēle. Par ikvienu varu teikt tikai labus vārdus, tāpēc ieskicēšu šo personību iezīmes, lai LU saime kaut mazliet var iepazīt cilvēkus, kuri reizēm pazūd aiz amata nosaukuma.

Apgāda galvenā redaktore Ieva Zarāne ir dāma ar pamatīgu krampi un spēcīgu loģiku. Viņas skatam maz kas spēj paslīdēt garām. Kvalitāte, struktūra, izcilība – levas ikdienas darba stūrakmeņi.

Galvenā māksliniece Baiba Lazdiņa ir radoša, sievišķīga un ļoti profesionāla it visā, ko dara. Viņa spēj sagādāt skaistus pārsteiguma mirklus,

jo reizēm tas, ko viņa radījusi, ir tik skaists un nostrādāts, ka aizrauj elpu.

Redaktore ar lielāko pieredzi – Ruta Puriņa – no autoriem ir saņēmusi daudz atzinīgu vārdu. Daži autori pat apgalvo, ka rediģēšanas darba gaitā apgūto lieto arī turpmāk.

Trausla, bet ļoti mērķtiecīga, profesionāla un rūpīga redaktore ir Gita Kļaviņa. Autori viņu dievina, tas nav par stipru teikts.

Latviešu valodas virtuoze Agita Kazakeviča ir redaktore, kura kaislīgi pilnveido savas zināšanas. Jā, arī viņas darba metodes ir pētniecībā balstītas. Kultūras cilvēks ar plašu interešu loku.

Nesen kolektīvam pievienojās redaktore Sarmīte Medne, kura vēl apgūst iemaņas noturēties zinātniskās literatūras vētru brāzmās, bet ir jau paguvusi rediģēt tik apjomīgo Ilgoņa Vilka monogrāfiju “Astronomija Latvijā 20. gadsimtā”.

Angļu valodas redaktori Andru Dambergu laikam neviens nav redzējis klusi un mierīgi strādājam ar manuskriptu. Viņas milzīgā enerģija un ātrums spēj aizraut līdzī ar lēnīgākos autorus.

Tomēr ir brīži, kad darbu gūzmā netiekam galā pašu spēkiem, tāpēc esmu pateicīga liktenim, kas jau pirms daudziem gadiem saveda kopā ar redaktoru Oskaru Lapsiņu. Viņš ir mūsu uzticamais ārštata redaktors un glābšanas riņķis vislabākajā nozīmē.

Maketētāja datordizainere Andra Liepiņa apgādā strādā jau 17 gadus. Viņas darba pieredze var iedvesmot citus. Reizēm Andra tā aizraujas, ka nepamana darba laika beigas.

Maketētāja datordizainere Ieva Tiltiņa, kura apgādā strādā kopš tā dibināšanas, pirms dažiem gadiem pārkvalificējās un tagad veic LU tik nozīmīgo datubāzu administratores

Direktore
Aija Rozenšteine

Galvenā redaktore
Ieva Zarāne

Galvenā māksliniece
Baiba Lazdiņa

darbu. Tieši viņa ir saistīta ar LU zinātnisko žurnālu attīstību.

Ineta Prīga ir maketētāja datordizainere. Ļoti čakla, neatlaidīga, drosmīga un pasaules notikumos ieinteresēta sieviete. Viņai nav vienalga.

Kopš pirmās dienas apgādā strādā Inta Sakalovska. Šobrīd tirgvedības un tirdzniecības speciāliste, bet vairākus gadus viņa šos pienākumus spēja savienot ar lietvedes darbu. To var izturēt tikai humorpilns un optimistisks cilvēks.

Ar savu precizitāti un idejām uzlabot mūsu darba vidi kolektīvu

Redaktore
Ruta Puriņa

Redaktore
Gita Kļaviņa

Redaktore
Agita Kazakeviča

Redaktore
Sarmīte
Medne

Angļu valodas
redaktore
Andra Damberga

Ārštata
redaktors
Oskars
Lapsiņš

Maketētāja datordizainere
Andra Liepiņa

Maketētāja datordizainere
Ineta Priģa

Datubāzu administratore
Ieva Tiltiņa

“**Kopā ar Latvijas Universitātes zinātnisko žurnālu atbildīgajiem redaktoriem mēs radām izdevumus, kas ir nozīmīgi universitātes attīstībai**”

nenoliedzami ir bagātinājuši lietvede Iveta Skulte.”

“Tomēr ne apgādam, ne mūsu kolektīvam nebūtu darba, ja nebūtu autoru, rakstu krājumu un žurnālu sastādītāju un atbildīgo redaktoru – Latvijas Universitātes pētnieku un pasniedzēju,” saka apgāda direktore. “Aizvadītajos divdesmit gados esam strādājuši kopā ar izciliem intelektuāļiem un aizrautīgiem pētniekiem. Visus neņemot uzskaitīt, bet pēdējos gados vērtīga sadarbība bijusi ar Janīnu Kursīti, Ausmu Cimdiņu, Skaidrīti Lasmani, Vitu Zelči, Māru Gruduli, Valdi Muktupāvelu, Andreju Veisbergu, Inu Druvieti, Māri Baltiņu, Raivi Bičevski, Māri Kūli, Linardu Rozentālu, Andru Kalnaču, Ilzi Lokmani, Ievu Kalniņu, Ilzi Rūmniecei, Pēteri Vanagu un daudziem citiem.

Vētraina, radoši interesanta bija mūsu sadarbība ar Silviju Radzobi, gan izdodot “Latvijas jaunā reģija” un citas monogrāfijas, gan krāšņo kolektīvo monogrāfiju divos sējumos “100 izcili Latvijas aktieri”.

Patīkami atcerēties laiku, kad kopā ar Viesturu Vecgrāvi gatavojām latviešu un cittautu romantiskās dzejas antoloģiju “Zilā puķe”. Jaunas vēsmas kolektīvā ienesa Kaspars Kļaviņš un laiks, kad laidām klajā viņa monogrāfiju “Savienotie trauki”.

Patīkama bijusi sadarbība ar dabaszinātņu pārstāvjiem – Ojāru Āboltiņu, Gunti Eberhardu, Māri Kļaviņu, Oļģertu Nikodemu un daudziem citiem. Aizrautīgi

biologi – Rihards Kondratovičs, Uldis Kondratovičs, Gunita Riekstiņa, Aldonis Vēriņš, Edgars Vimba, Ģederts Ieviņš, Sigita Tomšone un citi – ar savu darbu un izdevumiem ir iedvesmojuši arī mūs.

Un, protams, vēsturnieki, kuru apjomīgās monogrāfijas esam izdevuši un turpinām to darīt, – Aivars Stranga, Andrejs Vasks, Guntis Zemītis, Ēriks Jēkabsons, Kristīne Beķere, Jānis Ķeruss, Daina Bleiere, Ineta Lipša, Inesis Feldmanis un citi.

Patīkama un vērtīga bijusi sadarbība ar zinātņu vēstures pētniekiem – Viesturu Zanderu, Jāni Jansonu, Arni Vīksnu un citiem. Paldies par sadarbību Ventai Kocerei un LU Bibliotēkas pārstāvēm – Mārītei Savičai, Inetai Kivlei, Sandrai Rankai, LU Muzeja direktorei Ivetai Gudakovskai.

Vienmēr ļoti erudīti un atsaucīgi bijuši Jānis Priede, Leons Taivans, Dace Balode un citi reliģijas zinātnes pārstāvji. Cilvēciski sirsnīga sadarbība izvērtās ar Pēteri Pildegoviču. Aijas Zobenas, Baibas Belas, Jura

Tirgvedības un
tirzniecības
speciāliste
Inta Sakalovska

Lietvede
Iveta Skulte

Rozenvalda vadībā ir tapuši vairāki vērtīgi izdevumi, paldies viņiem!

Juristu devums arī ir ievērojams. Mūsu autori – Ārija Meikaļiņa, Kristīne Strada-Rozenberga, Edvīns Danovskis, Jānis Lazdiņš, Juris Bojārs, Aiga Mieriņa, Vadims Mantrovs, Irēna Barkāne un citi.

Ražīgi sadarbojamies ar pedagoģu komandu Malgožatas Raščevskas vadībā, ar Aīdu Krūzi, Zandu Rubeni, Lindu Danielu un citiem.

Ar Valdi Segliņu kopā esam strādājuši pie vairākām monogrāfijām, kuru dizains un mākslinieciskā vērtība ir atzinīgi novērtēta grāmatu mākslas konkursā “Zelta ābele”.

Medicīnas mācību grāmatas izdošana prasa īpašu precizitāti, un mūsu autori ir bijuši daudzi profesionāļu vidū atzīti pētnieki: Leonīds Sluckis, Aina Dālmāne, Kamita Eglīte, Zigurds Zariņš un citi. Turpinās sadarbība ar Gundegu Knipši, Džannu Krūmiņu un Sarmīti Boku, grāmatas “Cilvēka anatomija. Galva. Kakls” autorēm.

Šajos gados mums izveidojusies ļoti laba sadarbība ar īstu savas jomas profesionāli – Ilgoni Vilku, ir prieks gatavot populārzinātnisko žurnālu “Zvaigžņotā Debess”. Viss būs laikā, nekas netiks nokavēts...

Krāšņs un kultūrvēsturiski nozīmīgs izdevums ir Harija Tumana apjomīgā monogrāfija “Antīkie tēli Rīgas ielās”. Arī autora pirmo mūsu apgādā sagatavoto monogrāfiju “Varoņi un varonība Senajā Grieķijā” lasītāji augstu novērtēja.

Īpašs notikums bija Aristoteļa darba “Runas māksla – rētorika” tulkojums latviešu valodā. Tulkojumu papildina zinātniski komentāri, senā teksta vēsture. Tulkojuma autori: Ilze Rūmniece, Vita Paparinska, Līva Rotkale, Ojārs Lāms, Mārtiņš Laidzāns un Brigita Kukjalko. Šī grāmata mums svarīga arī tāpēc, ka saņēma balvu grāmatu konkursā “Zelta ābele 2023”. Dizaina autors – Aleksejs Muraško.”

Apgāda direktore Aija Rozenšteine gandrīz vai atvainojas par garo uzskaitījumu, bet viņas pārliecība ir neapgāžama: “Mūsu autori ir mūsu vērtība!” “Tāpat kā kolēģi apgādā, ar kuriem kopā strādāju,” viņa vēlreiz piebilst. ■